

EERST MOEDER VAN DRIE, OF TOCH VOORAL POLITICUS?

EEN KWANTITATIEVE INHOUDSANALYSE NAAR DE
REPRESENTATIE VAN VROUWELIJKE POLITIEKE KANDIDATEN IN
DE VLAAMSE PERS

Wetenschappelijk artikel

Aantal woorden: 9.702

Joke D'Heer

Stamnummer: 01404205

Promotor: Prof. dr. Sarah Van Leuven

Commissaris: dr. Sara De Vuyst

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting
Communicatiewetenschappen afstudeerrichting Journalistiek

Academiejaar: 2017-2018

Abstract

The representation of female politicians has been the subject of many studies within the field of feminist media studies. These studies have focused on the presence and portrayal of female politicians in the news. They almost unanimously report a numerical underrepresentation of female politicians, as well as a biased qualitative representation. This biased representation highlights stereotypical characteristics associated with women and links female politicians to the private sphere. Though studies are plentiful, only a very limited number has focused on Flanders. Furthermore, research on the qualitative representation of Flemish female politicians is lacking entirely as well as research on their representation in an electoral context. This study addresses these shortcomings. It studies the numerical as well as the qualitative representation of female and male politicians by focusing on articles that report on newly announced candidatures during times of election. 390 pieces of news were analysed on the candidatures for two federal (2007, 2014) as well as two local elections (2012, 2018). The articles were collected from four Flemish newspapers: De Morgen, Het Laatste Nieuws, Het Nieuwsblad and De Standaard. The results confirm the unequal representation of female politicians in Flanders. Numerically, male politicians are almost twice as often represented and articles about female politicians are shorter in length. Qualitatively, female politicians receive more attention to their age and their roles in the private sphere. Their marital status as well as parenthood is more often mentioned. However, no differences were found in the language used to describe male and female politicians and in the number of explicit references to their gender. This suggests a more equal representation compared to earlier studies. Lastly, this study highlights the usefulness of taking different elections into account. The coverage on local elections shows a more biased representation than the coverage on federal elections does.

Inleiding

Na de aanstelling van Maggie De Block als Belgisch federaal minister van Volksgezondheid in 2014 stond haar geloofwaardigheid voor deze positie een tijdlang ter discussie wegens haar overgewicht. In een reactie wees minister De Block op een ongelijkheid tussen mannelijke en vrouwelijke politici met betrekking tot de media-aandacht voor hun gewicht (De Standaard, 2014). Vrouwelijke politici hebben in het verleden al vaker ongelijkheden in nieuwsberichtgeving aangekaart, wat aantoont dat ze bepaalde verschillen in representatie ervaren tussen hen en hun mannelijke collega's. Deze ervaring vindt een academische grondslag. Verscheidene onderzoeken binnen de feministische mediastudies toonden reeds aan dat er inhoudelijk bij vrouwelijke politici vaker berichtgegeven wordt over de familie, de persoonlijkheid en het uiterlijk van de politica in kwestie (Banwart, Bystrom & Robertson, 2003; Bystrom, Banwart, Kaid & Robertson, 2004). Naast deze verschillen in inhoudelijke representatie, wijzen studies naar de numerieke representatie bijna uitsluitend op een groter aantal mannelijke politici in het nieuws (Aday & Devitt, 2001; Hooghe, Jacobs & Claes, 2015; Kahn, 1994). De oorzaken hiervoor werden voornamelijk gezocht aan de nieuwsproductiezijde en bij het geslacht van de journalist, al zorgen tegenstrijdige resultaten binnen dit veld voor een gebrek aan consensus (Devitt, 2002; Kahn & Goldenberg, 1991). Studies naar de effecten van de representatie kunnen op meer zekerheid rekenen. Zo werd reeds aangetoond dat de inhoudelijke focus op gender, uiterlijk en maritale status nadelig kan zijn voor vrouwelijke politici wegens de mogelijke ondersteuning van reeds aanwezige genderstereotypen bij kiezers (Bystrom et al., 2004). Ook de numerieke onderrepresentatie werkt in het nadeel van de kansen van politica's om verkozen te worden (Goldenberg & Traugott, 1987). Bovendien zorgt het er ook voor dat vrouwelijke adolescenten een lagere motivatie hebben om later zelf in de politiek te treden (Campbell & Wolbrecht, 2006). Deze effecten maken dat het onderzoek naar de representatie van vrouwelijke politici een groot belang met zich meedraagt, aangezien het beïnvloedt hoe de nationale en supranationale beleidsmakers eruitzien.

Het belang van onderzoek naar de representatie van vrouwelijke politici maakt dat het een rijk onderzoeksveld betreft met een veelheid aan studies. De meeste van deze studies zijn te kaderen binnen de feministische mediastudies en onderzoeken ofwel de inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici, de numerieke representatie of een combinatie van beiden. Ook de focus van onderzoek varieert, sommige onderzoekers maken casestudies van bepaalde politici (Aday & Devitt, 2001) en anderen onderzoeken politiek nieuws in het algemeen (Vos, 2013). Het merendeel van de onderzoekers focust echter op de representatie van politieke kandidaten bij specifieke verkiezingen (Banwart, 2010). De rijkheid van het onderzoeksveld maakt de afwezigheid van omvattende studies naar de representatie van vrouwelijke politici binnen Vlaanderen opmerkelijk. Hoewel het grote merendeel van de Belgische studies Vlaamse media en politici bestudeert, onderzochten tot nu toe slechts twee studies met een Vlaamse focus vrouwelijke politici als centraal onderzoekssubject (Hooghe et al., 2015; Vos, 2013). Andere studies binnen Vlaanderen bespraken vrouwelijke politici steeds als onderdeel van een breder onderzoek naar de algemene representatie van vrouwen in het nieuws (De Vuyst, Vertoont & Van Bauwel, 2015). Bovendien focusten al deze studies zich op de numerieke representatie van vrouwelijke politici, wat maakt dat er geen conclusies kunnen getrokken worden over de aanwezigheid van stereotypingen in de berichtgeving. Ten slotte heeft geen enkele van de Vlaamse studies betrekking op een specifieke verkiezing. Hierdoor kan er slechts een beperkte vergelijking worden gemaakt met de bestaande onderzoeken uit andere landen.

Dit onderzoek wil daarom een bijdrage leveren aan bestaand onderzoek door de focus te leggen op Vlaanderen. Concreet zal het de krantenberichtgeving bestuderen over nieuw aangekondigde kandidaturen op de Vlaamse kieslijsten van de Belgische federale verkiezingen van 2007 en 2014 en de lokale verkiezingen van 2012 en 2018. De centrale doelstelling is om na te gaan hoe het met zowel de numerieke als inhoudelijke representatie van Vlaamse vrouwelijke politici gesteld is, dit in vergelijking met de representatie van mannelijke politici. De focus op de representatie in verkiezingsnieuws binnen Vlaanderen als onderdeel van België is extra interessant omwille van de aanwezigheid van genderquota. Deze zorgen ervoor dat mannen en vrouwen in gelijke mate op de kieslijsten vertegenwoordigd moeten zijn (Meier, 2012). Ook de inclusie van twee soorten verkiezingen is relevant, aangezien eerder onderzoek verschillen in representatie tussen verkiezingen rapporteerde (Kahn, 1994a; Smith, 1997). Specifiek probeert dit onderzoek dan ook een antwoord te vinden op meerdere vragen. Zo wil het nagaan of vrouwelijke politici in vergelijking met mannelijke politici meer stereotiep gerepresenteerd worden, of hun kandidaturen evenredig vertegenwoordigd zijn aan deze van mannelijke politici en of er verschillen in de representatie te vinden zijn naargelang het geslacht van de journalist(e), het nieuwsmedium en de verkiezing. Alvorens deze vragen te beantwoorden, wil dit artikel een duidelijk beeld schetsen van de bestaande literatuur over de representatie van vrouwelijke politici. Dit zal het doen door dieper in te gaan op de grondslag van onderzoek naar vrouwelijke politici en de numerieke en inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici.

Grondslag van onderzoek naar vrouwelijke politici

Onderzoek naar de representatie van vrouwelijke politici vindt haar wortels binnen de feministische mediastudies. De oorsprong van dit onderzoeksdomein ligt eind de jaren '70, toen gender voor het eerst als een analysecategorie naar voren werd geschoven als gevolg van de tweede feministische golf (Storey, 2015). In de beginjaren focusten academici zich op de plezierbeleving van vrouwen bij media als televisiesoaps, films en stationsromannetjes. Later werd de krant, maar ook nieuwsberichtgeving in het algemeen grondiger bestudeerd. Onderzoeksonderwerpen hadden hierbij onder meer betrekking op de invloed van het geslacht van de journalist(e) bij bronnengebruik, en het verschil in de wijzen waarop mannen en vrouwen in het nieuws gerepresenteerd werden (Mendes & Carter, 2008). Als gevolg van de totstandkoming van en de vele studies binnen dit onderzoeksdomein, bestaat er vandaag een grote verscheidenheid aan onderzoeken naar de representatie van vrouwen in nieuwsberichtgeving. Een steeds terugkerende bevinding is hun numerieke onderrepresentatie ten opzichte van mannen (GMMP, 1995, 2000, 2005, 2010, 2015; Len-Ríos, Rodgers, Thorson & Yoon, 2005; Rodgers & Thorson, 2003; Rodgers, Thorson & Antecol, 2001; Shor, van de Rijt, Ward, Blank-Gomel & Skiena, 2014). Het meest uitgebreide onderzoek naar deze vorm van representatie is het Global Media Monitoring Project (GMMP), dat elke vijf jaar een rapport publiceert (1995, 2000, 2005, 2010, 2015). Dit rapport biedt een beeld van de representatie van vrouwen in de nieuwsberichtgeving van verschillende landen, alsook een mondiaal beeld dat de resultaten van 114 landen samenvoegt (GMMP, 2015). Mondiaal werd er sinds de start van het project in 1995 tot het meest actuele rapport van 2015 steeds een sterke onderrepresentatie van vrouwen gerapporteerd. Het GMMP van 2015 toont dat net geen vierde (24%) van de mensen die aan bod komen in traditionele media vrouwen zijn. Verder focust slechts 10% van de nieuwsverhalen op vrouwen, een cijfer dat nog lager ligt voor zogenaamd typisch mannelijke onderwerpen, zoals economie (5%) en politiek (7%).

Belangrijk is hoe het GMMP in overeenstemming met ander onderzoek (Shor, et al., 2014) toont hoe de positieve evolutie van een stijgende vrouwelijke representatie doorheen de tijd aan het afnemen is. Zo is het percentage van vrouwen als focus van het nieuwsverhaal niet veranderd sinds 2000 en is de 24% vrouwen die aan bod komen in het nieuws hetzelfde cijfer als in 2010. Dit illustreert het blijvend belang van aandacht voor de numerieke representatie van vrouwen in het nieuws. Naast andere negatieve gevolgen, kan het gebrek aan vrouwen in het nieuws een foutief wereldbeeld bij mensen creëren (Tuchman, 1978).

Naast studies die zich focussen op de numerieke representatie van vrouwen in het nieuws, zijn er binnen de feministische mediastudies vele onderzoeken gevoerd naar de inhoudelijke representatie van vrouwen (Mendes & Carter, 2008). Algemene tendensen zijn stereotypering en seksistisch taalgebruik (Davis, 1982; Len-Ríos et al., 2005; Tuchman, 1979; van Zoonen, 1988). In plaats van de representatie van vrouwen in haar geheel te bespreken, focust dit soort onderzoek zich vaker op een bepaalde groep vrouwen, met een grote aandacht voor zakenvrouwen (Grandy, 2010; Poutanen, Kovalainen & Jännäri, 2016), sportvrouwen (Bernstein, 2002; George, Hartley & Paris, 2001) en politici (Kahn, 1994a; Kahn, 1994b; van Zoonen, 1998a). Een reden hiervoor is dat de berichtgeving over economie, politiek en sport traditioneel gedomineerd wordt door mannen (cf. GMMP, 2015), waardoor de vraag vaker gesteld wordt hoe vrouwen in deze segmenten gerepresenteerd worden. Ook de resultaten van deze onderzoeken vertonen de genoemde tendensen, zo wordt er bij zakenvrouwen meer melding gemaakt van het familiale leven en wordt er taalgebruik gehanteerd dat mannelijke standaarden blootlegt (Poutanen et al., 2016; Grandy, 2010). Bevindingen over sportvrouwen tonen hoe hun prestaties getrivialiseerd worden, hoe ze meer aandacht ontvangen voor hun uiterlijk en hoe er geregeld gebruik wordt gemaakt van seksistisch taalgebruik (Bernstein, 2002; George et al., 2001). Onderzoek naar vrouwelijke politici legt ook verschillende vormen van inhoudelijk ongelijke representatie bloot, die verder zullen worden toegelicht (infra).

De ongelijkheid in representatie heeft binnen de feministische mediastudies vragen doen rijzen naar de oorzaken ervan. Onderzoekers hebben deze voornamelijk gelegd bij de dominantie van mannen aan de nieuwsproductiezijde, waarbij een door mannen gedomineerde redactie zou leiden tot een door mannen gedomineerde krant (Creedon, 1993; Johnstone et al., 1976). In deze stelling ligt het idee verrat dat mannelijke journalisten op een andere wijze berichtgeven dan hun vrouwelijke collega's, zo onder meer over vrouwen en specifiek over vrouwelijke politici. Het is een stelling die niet algemeen aanvaard wordt, wat maakt dat de hoeveelheid studies die ze bevestigt gelijkloopt met de hoeveelheid studies die ze ontkracht. Ontkrachtende studies wijzen erop dat vrouwelijke journalisten amper verschillen van mannelijke journalisten in de wijze waarop ze berichtgeven (Lavie & Lehman, 2003; Turk, 1987). Onder meer van Zoonen stelt in deze context dat "*the gender of journalists is relatively unimportant for the way news looks*" (1998b, p.35). Echter wijzen andere ontkrachtende studies erop dat gender wel degelijk een invloed heeft op het nieuws, maar in een omgekeerde richting. Zo vonden Kahn en Goldenberg (1991) in hun onderzoek een ongelijke representatie van vrouwelijke politici, waarbij vrouwelijke journalisten vaker stereotiep vrouwelijke kenmerken gebruikten om vrouwelijke kandidaten te omschrijven dan mannelijke journalisten dat deden. Bevestigende studies aan de andere kant, wijzen er onder meer op dat vrouwelijke journalisten vaker vrouwelijke bronnen gebruiken (Rodgers & Thorson, 2003) en citeren (Zoch & Turk, 1998). Ook vond Devitt (2002) een correlatie tussen de berichtgeving van mannelijke journalisten en de stereotiepe representatie van vrouwelijke politici, iets wat niet gevonden werd bij vrouwelijke journalisten. Echter is het door deze variërende resultaten niet mogelijk om definitieve conclusies te trekken over de invloed van het geslacht van de journalist op de

representatie. Zowel de oorzaak van de ongelijke representatie van vrouwen in het algemeen als van vrouwelijke politici blijft hierdoor een discussieerbare kwestie. In wat volgt passen we de besproken tendensen toe op politiek nieuws, en behandelen we de numerieke en inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici.

Numerieke representatie van vrouwelijke politici

De numerieke representatie in nieuwsberichtgeving heeft een invloed op de kansen van politici om verkozen te worden. Goldenberg en Traugott (1987) toonden aan dat hoe vaker een politicus in het nieuws komt, hoe groter de mogelijkheid is van kiezers om hem of haar te herkennen. Een grotere herkenning van een politicus, leidt tot een groter aantal stemmen (Jacobson, 1987). Specifiek voor vrouwelijke politici, heeft de numerieke representatie ook een invloed op de mate waarin vrouwen zich in de politiek willen engageren (Atkeson, 2003; Hansen, 1997; Koch, 1997). Bij een lage numerieke representatie hebben vrouwelijke adolescenten zo een lagere motivatie om later zelf in de politiek te treden (Campbell & Wolbrecht, 2006). Dit maatschappelijk belang maakt het onderzoek naar de numerieke representatie van vrouwelijke politici een populair onderwerp. De meeste onderzoeken focussen zich hierbij op krantenberichtgeving (Aday & Devitt, 2001; Bystrom, 1999; Heldman, Carroll & Olsen, 2000; Gallagher, 2001; Heldman, Carroll & Olson, 2005; Kahn, 1992; Kahn, 1994; Kahn & Goldenberg, 1991) of televisienieuws (Hooghe, Jacobs & Claes, 2015; Ross & Comrie, 2012; Vos, 2013). Opmerkelijk blijft de beperkte aandacht voor nieuwswebsites (Humphrecht & Esser, 2017) en de afwezigheid van onderzoek naar radionieuws. Een tendens in al deze onderzoeken, is dat ze zo goed als allen wijzen op een onderrepresentatie van vrouwelijke politici ten opzichte van mannelijke politici. Het merendeel rapporteert hierbij een numerieke representatie van vrouwelijke politici die tussen een derde en een tweede van de representatie van mannelijke politici ligt.

Studies naar de representatie van vrouwelijke kandidaten in de Verenigde Staten leggen echter zekere inconsistenties bloot (Washburn & Washburn, 2011). Zo vond Smith (1997) dat in de gouverneursverkiezingen van 1994 vrouwelijke kandidaten meer aandacht kregen dan mannelijke kandidaten. Aangezien Kahn (1994a) over de gouverneursverkiezingen van 1988 nog rapporteerde dat mannelijke kandidaten meer aandacht kregen, sprak Smith in deze context over een positieve evolutie. Hij schreef zijn bevindingen deels toe aan een 'novelty effect'. De gouverneursverkiezingen zijn steeds sterk door mannen gedomineerd geweest, waardoor de aanwezigheid van vrouwen een nieuwheid is. Dit zou deze vrouwelijke politici nieuwswaardiger maken. Het 'novelty effect' wordt ook in andere studies aangehaald als een mogelijk reden voor een (tijdelijk) grotere representatie van vrouwelijke politici (Atkeson & Krebs, 2008; Bystrom, 2006). Het zou verklaren waarom latere onderzoeken naar de gouverneursverkiezingen in plaats van een grotere representatie van vrouwelijke kandidaten, een gelijke representatie rapporteren (Devitt, 1999; Bystrom, Robertson & Banwart, 2001; Bystrom et al., 2004). Een belangrijke nuance echter is dat ondanks de gelijkere numerieke representatie deze studies telkens benadrukken dat de representatie niet gelijk is op inhoudelijk vlak. Verder is het belangrijk op te merken dat deze studies zich voordoen binnen de Verenigde Staten en dat de inconsistente resultaten grotendeels beperkt blijven tot de gouverneursverkiezingen. Veralgemeningen naar alle verkiezingen binnen het Amerikaanse grondgebied zouden dus onterecht zijn (Heldman et al., 2005; Meeks, 2012), alsook veralgemeningen buiten dit grondgebied (Gidengil & Everitt, 2000; GMMP, 2015; Lühiste & Banducci, 2016; Ross, Evans, Harrison, Shears & Wadia, 2013). Specifiek voor Vlaanderen

werd nog geen gelijke representatie van mannelijke en vrouwelijke politici gevonden, of een grotere representatie in het voordeel van vrouwelijke politici. Zowel met betrekking tot krantennieuws (De Vuyst et al. 2015; 2016) als tot televisienieuws (Hooghe et al., 2015; Vos, 2013) werd steeds een numerieke onderrepresentatie van vrouwelijke politici gerapporteerd. Geen enkele van deze studies focuste zich echter op verkiezingsperiodes, wat ons ervan weerhoudt stellingen te maken over eventuele verschillen tussen verkiezingen.

Inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici

Naast de numerieke representatie, heeft ook de inhoudelijke representatie in nieuwsberichtgeving een invloed op de kansen van politici om verkozen te worden. Bystrom et al. (2004) wezen op het feit dat wanneer kiezers reeds volgens bepaalde genderstereotypen denken, stereotiep vrouwelijke representaties in het nieuws deze denkbeelden ondersteunen. Dit kan vervolgens resulteren in minder stemmen. Ook Kahn (1994a) wees op een mogelijke invloed van de representatie van vrouwelijke politici op de denkbeelden van kiezers, dit ongeacht het reeds aanwezige stereotiepe denken van een individu. Deze implicaties zijn belangrijk, gezien studies naar de inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici reeds een ongelijke representatie op vele vlakken hebben blootgelegd. Een van de meest benadrukte bevindingen is de disproportionele aandacht voor het leven van vrouwelijke politici in de private sfeer ten opzichte van de aandacht hiervoor bij mannelijke politici (Adcock, 2010; van Zoonen, 1998a; Wahl-Jorgensen & Ye, 2015; Walsh, 2001). Op deze manier worden vrouwelijke politici gewezen op een vroeger onderscheid waarbij vrouwen zich in de private en mannen in de publieke sfeer begaven. Dit kan het idee met zich meebrengen dat vrouwen niet in de politiek zouden thuishoren (van Zoonen, 1998a; Wahl-Jorgensen & Ye, 2015). De nadruk wordt op de private sfeer gevestigd via verwijzingen naar de familie en de maritale status van een politica (Banwart et al., 2003; Bystrom, 2006; Bystrom et al., 2004; Fox, 1997; Heldman et al., 2005). Van Zoonen (1998a) plaatst dit binnen de ruimere tendens van personalisering in nieuwsberichtgeving, die ervoor gezorgd heeft dat het persoonlijke leven van politici centraler is komen te staan. Niet alleen kreeg het familieleven hierdoor meer aandacht, van Zoonen stelt dat ook gender zelf meer aandacht heeft gekregen: *“with the personality of politicians coming to the fore, visible personal characteristics will gain even more importance, gender being the most obvious one”* (1998a, p.50). Dit wordt onder meer bevestigd in de neiging van nieuwsberichtgeving om het geslacht van vrouwelijke politici te benadrukken (Ross & Comrie, 2012). Met betrekking tot familieleven rapporteert onderzoek verder niet enkel een verschil in hoe vaak er naar familie verwezen wordt, maar ook in op wat voor wijze. Terwijl de vaderrol van mannelijke politici positief belicht wordt (Muir, 2005), wordt bij de moederrol van vrouwelijke politici vaak de gespleten verantwoordelijkheid tussen publieke en private sfeer beklemtoond. Zo is het geregeld de vraag hoe vrouwelijke politici hun politieke carrière gaan combineren met het familieleven, een manier van berichten die hun geloofwaardigheid minimaliseert (Muir, 2005). De moederrol wordt hierbij gebruikt om het ‘anders-zijn’ van vrouwelijke politici te benadrukken, dit tegenover de mannelijke norm (van Zoonen, 1998a). De vaderrol van mannelijke politici daarentegen, dient vaak hun agenda aangezien ze hun menselijkheid en betrouwbaarheid ermee kunnen illustreren (van Zoonen, 1998a).

Een andere manier van berichtgeving om vrouwen in de private sfeer te plaatsen, is door de focus te leggen op stereotiepe kenmerken die gelinkt worden met vrouwen in deze sfeer (Wahl-Jorgensen & Ye, 2015). Dit gebeurt onder meer door een focus op kenmerken die noodzakelijk worden geacht voor de rol van moeder of echtgenote zoals zorg, warmte, compassie,

zachtheid, eerlijkheid en vriendelijkheid (Huddy & Terkildsen, 1993). Met betrekking tot positieve stereotiepe kenmerken als warmte en eerlijkheid, stelt Kahn (1994a) dat deze een voordeel kunnen vormen voor de verkiezingskansen van vrouwelijke kandidaten. Een latere studie door Schneider en Bos (2013) spreekt de positieve toon van Kahn echter tegen. Zij vonden dat vrouwelijke politici als een subtype vrouw worden aanzien, dat onderhevig is aan de negatieve vrouwelijke genderstereotypen, maar niet aan de positieve. Hierdoor worden vrouwelijke politici als minder in staat geacht om een leidersrol uit te oefenen vanwege negatieve genderstereotypen, terwijl ze ook geacht worden over minder warmte en empathisch vermogen te beschikken dan andere vrouwen. Warmte en empathisch vermogen worden in gelijke mate toegeschreven aan zowel mannelijke als aan vrouwelijke politici (Schneider & Bos, 2013), al lijken mannelijke politici hier meer voordelen uit te halen dan vrouwelijke politici (cf. familieleven). Dit leidt ertoe dat mannelijke politici kunnen genieten van zowel vrouwelijke als mannelijke genderstereotypen (bv. competentie, assertiviteit), terwijl vrouwen niet echt kunnen genieten van vrouwelijke genderstereotypen en in berichtgeving afgekeurd worden op de vertoning van mannelijke genderstereotypen (Banwart, 2010; Dimitrova & Geske, 2009). In deze context wordt geregeld gewezen op de 'double bind' die vrouwelijke politici ervaren (Banwart, 2010; Carlin & Winfrey, 2009; Curnalia & Mermer, 2014; Jamieson, 1995), namelijk vrouwelijkheid wordt gelinkt met incompetentie en competentie wordt als een niet-vrouwelijke eigenschap aanzien (Jamieson, 1995, p.16). Banwart (2010) stelde zo dat indien vrouwelijke politici succesvol willen zijn, ze stereotiep mannelijke kenmerken moeten vertonen, maar niet in die mate dat ze afwijken van de stereotiepe verwachtingen van vrouwelijkheid. Vrouwelijke politici moeten dus een dunne lijn bewandelen willen ze niet onderhevig zijn aan afkeurende nieuwsberichtgeving.

Andere bevindingen met betrekking tot de inhoudelijke representatie zijn dat de berichtgeving over vrouwelijke politici negatiever is (Bystrom et al., 2001; Heldman et al., 2005; Kahn, 1994a; Kahn & Goldenberg, 1991; Robertson, Conley, Scymcznska & Thompson, 2002) en dat er minder vaak over de naar voren gebrachte kwesties van vrouwelijke politici gerapporteerd wordt dan over die van mannelijke politici (Aday & Devitt, 2001; Bystrom, 2006; Carlin & Winfrey, 2009; Devitt, 2002; Heldman et al., 2005; Kahn, 1994a; Kahn & Goldenberg, 1991). Aansluitend bij deze laatste bevinding is dat wanneer nieuwsmedia over de kwesties van vrouwelijke politici praten, ze geneigd zijn deze te framen als vrouwelijke kwesties (bv. grotere aandacht voor hun standpunt m.b.t. gezondheid of educatie) in plaats van als mannelijke kwesties (bv. aandacht voor standpunt m.b.t. economische onderwerpen). Banwart et al. (2003) vonden in lijn met de voordelen die mannelijke politici ondervinden aan positieve vrouwelijke genderstereotypen, een trend waarbij mannelijke politici steeds meer mediaberichtgeving ontvangen over vrouwelijke kwesties. Dit zorgt ervoor dat vrouwelijke kandidaten minder en minder specifieke kwesties kunnen opeisen.

Naast een grotere aandacht voor familieleven, maritale status, vrouwelijke kwesties en persoonlijkheidskenmerken worden vrouwelijke politici ook geconfronteerd met een grotere aandacht voor hun uiterlijk (Aday & Devitt, 2001; Baird, 2004; Bystrom et al., 2004; Devitt, 1999; Devitt, 2002). Dit kwam sterk naar voren in de berichtgeving over de campagnes van Hillary Clinton en Sarah Palin in 2008 (Carlin & Winfrey, 2009). Referenties naar Palin haar verleden als deelneemster van schoonheidswedstrijden werden gemaakt, Palin was 'sexy' terwijl Clinton met haar mantelpakken niet vrouwelijk genoeg was, en een verwijzing naar Palin als 'Barbie' werd gemaakt. Ook het verschil in leeftijd tussen beiden werd beklemtoond (cf. Ross & Comrie, 2012). Verwijzingen naar vrouwelijke kandidaten als 'Barbie' tonen aan hoe taalgebruik in mediaberichtgeving bepaalde seksistische ideeën naar voren kan brengen, in

dit geval op een expliciete wijze (cf. Norris, 1997). Taal is een krachtig middel, dat ook op een meer subtiele wijze vooroordelen of stereotypen kan overbrengen (Adcock, 2010; Braden, 1996; Ross & Comrie, 2012). Seksistische taal die te horen is in relatie tot vrouwelijke politici en vooral aanwezig is in de Verenigde Staten, zijn de dierlijke termen die soms gehanteerd worden om vrouwelijke politici te omschrijven. Termen als onder meer 'catfight' (gevecht of discussie tussen twee vrouwen), 'foxy' (jonge, seksueel aantrekkelijke vrouw) en 'shrew' (feeks, oudere vrouw) (Nilsen, 1977) hebben het effect dat vrouwelijke politici als minder menselijk worden gepresenteerd (Sutton, 1995). Verder vonden Ross en Comrie (2012) ook dat eenzelfde eigenschap verschillend bij vrouwelijke en mannelijke politici benoemd wordt. Zo zijn mannelijke politici assertief, terwijl vrouwelijke politici hard of scherp zijn. Met betrekking tot het taalgebruik dat gehanteerd wordt om een verkiezingsrace te omschrijven, wordt ook vaak gesteld dat deze mannelijk getint is. Verwijzingen naar verkiezingen als een 'strijd' zouden het idee van politiek als een mannelijk veld benadrukken (Gidengil & Everitt, 2003; Sreberny & van Zoonen, 2000; Wahl-Jorgenson & Ye, 2015).

Tegenover dit alles zijn er een aantal onderzoekers die stellen dat er verbetering is op te merken in de inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici (Bystrom et al., 2001; Devitt, 1999; Devitt, 2002; Garcia-Blanco & Wahl-Jorgensen, 2012; Smith, 1997). Onder meer Bystrom et al. (2001) vonden in hun studie dat er niet meer aandacht was voor het uiterlijk of de persoonlijkheid van vrouwelijke politici in vergelijking met mannelijke politici. Ook Garcia-Blanco, Wahl-Jorgenson (2012) en Smith (1997) hadden het over een neutralere berichtgeving. Onderzoek dat geen enkel verschil in inhoudelijke representatie rapporteert, is echter onbestaande. Ten slotte zijn de positieve evoluties wederom grotendeels beperkt tot onderzoek naar bepaalde verkiezingen binnen de Verenigde Staten, waardoor er opgepast moet worden voor veralgemeningen. Met betrekking tot Vlaanderen ontbreken studies naar de inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici, waardoor het nog een vraag is hoe het zich met deze vorm van representatie stelt.

Methodologie

Op basis van de inzichten uit de literatuur willen we met ons onderzoek een antwoord bieden op de vraag hoe het gesteld is met de numerieke en inhoudelijke representatie van Vlaamse vrouwelijke en mannelijke politici in kranten, dit bij de bekendmaking van hun kandidaturen voor de federale verkiezingen van 2007 en 2014 en de lokale verkiezingen van 2012 en 2018. Specifiek wil dit onderzoek nagaan of vrouwelijke politici in een gelijke hoeveelheid aan bod komen als mannelijke politici, of ze in vergelijking met mannelijke politici anders gerepresenteerd worden en of er verschillen in de representatie te vinden zijn naargelang het geslacht van de journalist(e), het nieuwsmedium en de verkiezing. Om dit te doen, maken we in overeenstemming met eerder onderzoek gebruik van een kwantitatieve inhoudsanalyse (Adcock, 2010; Banwart et al., 2003; Heldman et al., 2005; Kahn, 1992, 1994a; Kahn & Goldenberg, 1991; van Zoonen, 1998a). Dit deden we aan de hand van een registratieformulier en een codeboek, wat uniformiteit garandeert in de wijze waarop de kandidaturen gecodeerd worden (Hansen, 2009). Beiden werden opgesteld op basis van inzichten uit de literatuur en aangevuld met variabelen die gedurende de dataverzameling interessant bleken. Hieruit volgt dat op basis van de literatuur gepeild werd naar de verwijzingen naar de private sfeer (Adcock, 2010), het geslacht (van Zoonen, 1998a), het uiterlijk (Aday & Devitt, 2001), de persoonlijkheidskenmerken (Wahl-Jorgensen & Ye, 2015) en de politieke kwesties (Banwart

et al., 2003) van politici. Verder werden het taalgebruik (Adcock, 2010), de verkiezing (Kahn, 1994a), de stemming van het nieuwsitem (Bystrom et al., 2001), alsook het geslacht van de journalist(e) genoteerd (Lavie & Lehman, 2003). Ter aanvulling van deze variabelen voegden we variabelen toe naar de lengte van het nieuwsitem en de gegeven politieke en persoonlijke info. Deze variabelen leverden een nuttige bijdrage op de reeds opgestelde variabelen. Om alle variabelen op de meest omvattende wijze te kunnen coderen, kozen we voor een registratieformulier dat de mogelijkheid gaf om verdere kwalitatieve invulling te geven aan enkele kwantitatieve variabelen (o.a. taalgebruik, uiterlijk). De kwalitatief bekomen informatie werd achteraf echter telkens kwantitatief geanalyseerd, door codes toe te kennen aan de gevonden tendensen.

Steekproef

De inhoudsanalyse werd uitgevoerd op 4 Vlaamse kranten: De Morgen, Het Laatste Nieuws, Het Nieuwsblad en De Standaard. Hiermee werd de keuze gemaakt voor 2 populaire kranten met veel regionaal nieuws (Het Nieuwsblad, Het Laatste Nieuws) en 2 kwaliteitskranten met weinig tot geen regionaal nieuws (De Standaard, De Morgen). Dit maakt het mogelijk om de verschillen in representatie tussen zowel populaire en kwaliteitskranten als tussen regionaal en nationaal nieuws te achterhalen. Binnen deze kranten onderzochten we de berichtgeving over nieuwe kandidaturen op de Vlaamse kieslijsten van de Belgische federale en lokale verkiezingen. Hoewel de aandacht van dit onderzoek voornamelijk gaat naar vrouwelijke politici, werden de kandidaturen van mannelijke politici ook opgenomen. Dit is nodig om betekenisvolle conclusies te kunnen trekken over vrouwelijke politici, maar kan ook mogelijke stereotyperingen in de representatie van mannelijke politici blootleggen. De focus op nieuwe kandidaturen in plaats van op verkiezingsnieuws over politici in het algemeen, ligt dan weer in de mogelijkheid om zowel de numerieke als inhoudelijke representatie over een langere periode te kunnen bestuderen. Aangezien er meer over verkiezingsnieuws dan over nieuwe kandidaturen wordt gerapporteerd, zou de dataverzameling voor verkiezingsnieuws een kortere periode betreffen. Verder ligt de keuze voor nieuwe kandidaturen in de assumptie dat de introductie van een kandidaat meer verschillen in representatie kan blootleggen dan algemene berichtgeving dat doet. Met deze keuze onderscheiden we ons van eerder onderzoek. Ook de focus op Vlaanderen zorgt voor een onderscheid met eerder onderzoek. Tot dusver werd nog geen onderzoek gevoerd naar de inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici binnen de Vlaamse context. Dit onderzoek kan hierdoor een waardevolle aanvulling vormen op het bestaande onderzoeksveld. Het is hierbij belangrijk de keuze voor een Vlaamse en niet Belgische focus te duiden. Een verschillende benadering binnen België wat betreft de Vlaamse en Waalse representatie van vrouwelijke politici is namelijk nodig. Omwille van de Belgische politieke organisatie volgens gemeenschappen en taal gerelateerde overwegingen, zijn er verschillen tussen Vlaanderen en Wallonië wat betreft het mediasysteem en de kiesmogelijkheden. Zo kunnen Vlamingen enkel stemmen op Vlaamse kieslijsten en Walen enkel op Waalse kieslijsten. Verder wordt er amper bericht over Waalse politici binnen de Vlaamse nieuwsmidia en vice versa. Door de focus van dit onderzoek enkel op Vlaamse media en kieslijsten te leggen, garanderen we die representatie te bestuderen die een mogelijke invloed kan hebben op Vlaamse kiezers.

Zowel de Vlaamse kandidaturen voor de Belgische federale verkiezingen van 2007 en 2014 als de lokale verkiezingen van 2012 en 2018 werden in dit onderzoek opgenomen. Dit

onderscheid in soorten verkiezingen kent zijn basis in eerder onderzoek, dat verschillen in representatie tussen Amerikaanse verkiezingen rapporteerde (Kahn, 1994a; Smith, 1997). Met deze opsplitsing kunnen we nagaan of dergelijke verschillen zich ook in Vlaanderen voordoen. Verder maakt de keuze voor de verkiezingen van verschillende jaren het mogelijk om evoluties in representatie doorheen de tijd aan te duiden. De bestudeerde verkiezingen betreffen de drie meest recente verkiezingsjaren, met uitzondering van de federale verkiezingen van 2007. Omwille van de vervroegde federale verkiezingen in 2010 vonden we te weinig artikels over nieuwe kandidaturen, waardoor voor de federale verkiezingen van 2007 werd gekozen. Ten slotte is het belangrijk te melden dat bij de artikels enkel op de tekst gefocust werd die door de journalist(e) zelf naar voren gebracht werd. Hiermee mijden we citaten van politici uit onze analyses, alsook interviews. Deze keuze kwam voort uit ondervindingen gedurende de dataverzameling, waaruit bleek dat politici geregeld spontane verwijzingen maakten naar hun persoonlijke leven (o.a. familielevens). Wij achtten deze vorm van communicatie als meer representatief voor hoe politici zichzelf in de media presenteren dan hoe de journalist(e) dit doet. Interviewvragen door journalisten werden echter wel in het onderzoek opgenomen, alsook inleidende beschrijvingen. Voor een enkele variabele werd het volledige artikel bestudeerd (inclusief interviews en citaten), namelijk de variabele die de lengte van het nieuwsitem duidt.

Dataverzameling

Om tot artikels van nieuw aankondigde kandidaturen te komen, werd gebruik gemaakt van de database GoPress. Deze biedt toegang tot het archief van de Vlaamse kranten en maakt het mogelijk om artikels te lezen die tot meer dan 10 jaar geleden gepubliceerd werden. De database gebruikt zoektermen die fungeren volgens Booleaanse operatoren. Voor ons onderzoek maakten we gebruik van de zoekterm die ons de meest relevante resultaten opleverde voor elke verkiezing, namelijk *verkiezingen AND *lijst* AND (kandidaat OR "kandidate"). Voor elke verkiezing wilden we 100 nieuwsstukken over kandidaturen verzamelen en dit deden we door een terugblik te hanteren vanaf de eigenlijke verkiezingsdag. In GoPress gaven we zo voor de lokale verkiezingen van 2012 de verkiezingsdatum 14 oktober in, om vervolgens teruggaand in de tijd alle nuttige nieuwsstukken te verzamelen tot we er 100 hadden. Dit lukte niet voor de federale verkiezingen, waar we er telkens 95 verzamelden. Het kleinere aantal artikels bij de federale verkiezingen ligt aan het feit dat er bij de lokale verkiezingen meer kieslijsten in te vullen zijn (iedere stad, gemeente). Verder is er ook een uitzondering te melden op deze terugblik. De dataverzameling voor dit onderzoek werd uitgevoerd tot 15 maart 2018, hoewel ook de lokale verkiezing van 14 oktober 2018 in het onderzoek is opgenomen. Om deze reden werd de terugblik voor deze verkiezing gemaakt vanaf 15 maart en dus niet vanaf de eigenlijke verkiezingsdatum. Deze limitering kwam voort uit praktische overwegingen. Ten slotte is het belangrijk te melden dat omwille van het grotere aantal kandidaturen bij de lokale verkiezingen, de artikels voor deze verkiezingen over een kortere verkiezingsperiode verzameld werden. De artikels voor de lokale verkiezingen hadden zo betrekking op een periode van minder dan 3 maanden, die voor de federale verkiezingen op een periode dubbel die duur.

Om de relevante artikels en kandidaturen uit GoPress te selecteren, maakten we gebruik van een aantal richtlijnen om de validiteit van het onderzoek te garanderen. Zo zagen we onder de noemer 'nieuw bekendgemaakte kandidaturen' alle nieuwsstukken die een kandidatuur voorstelden die tot dan toe niet gekend was. Zowel algemene bekendmakingen dat een

politicus meedoet aan de verkiezingen als meer concrete bekendmakingen dat een politicus op een bepaalde plaats in de lijst (of als kandidaat-burgemeester/-premier) opkomt, werden in dit onderzoek opgenomen. Eenzelfde politicus mocht meerdere keren aan bod komen, maar telkens eenmaal per krant (eerstgevonden artikel) indien de artikels uit de verschillende kranten geen kopieën van elkaar waren. Verder hanteerden we ook een richtlijn met betrekking tot de hoeveelheid kandidaten in eenzelfde artikel. Zo kozen we ervoor om artikels die een pure oplistings waren van kandidaten of een kopie van de kieslijst niet in het onderzoek op te nemen. Deze zouden voor vertekende resultaten zorgen. We legden de limiet van het aantal kandidaten in eenzelfde artikel op 3, aangezien we ondervonden dat artikels tot deze limiet nog voldoende inhoudelijke informatie over de kandidaat boden om diens representatie te kunnen onderzoeken. Bij artikels waar echter duidelijk 1 kandidaat centraal stond, werd de keuze gemaakt om enkel die kandidaat in het onderzoek op te nemen. Veel artikels focusten namelijk op 1 kandidaat en gaven op het einde van het artikel een korte oplistings mee van andere kandidaten. Met deze afbakening nemen we enkel artikels in dit onderzoek op die zich effectief op 1 of meerdere kandidaten focussen, en daarbij meer info meegeven dan enkel de naamvermelding.

Elk artikel dat aan deze voorwaarden voldeed, downloadden we in pdf-formaat uit de GoPress-database. Van de 390 verzamelde nieuwsstukken waren 22 afkomstig van De Morgen (5,6%), 176 van Het Laatste Nieuws (45,1%), 175 van Het Nieuwsblad (44,9%) en 17 van De Standaard (4,4%). Het kleinere aantal nieuwsstukken van de kwaliteitskranten De Morgen en De Standaard is te verklaren door de afwezigheid van artikels die enkel regionaal verschijnen. Het is omwille van de gelijkenissen tussen De Morgen en De Standaard en tussen Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad, dat we ervoor kozen deze kranten samen te nemen in een aparte variabele. Via een recode into different variables bekwamen we zo een variabele met de codes 'kwaliteitskranten' voor De Morgen en De Standaard (10%, n=39), en 'populaire kranten' voor Het Nieuwsblad en Het Laatste Nieuws (90%, n=351). De kwaliteitskranten tonen hierbij een sterke samenhang met nationaal nieuws, en de populaire kranten met regionaal nieuws ($\chi^2=105,526$, $p=0,000$). Daarnaast kozen we er ook voor de twee federale verkiezingen (elk n=95) en lokale verkiezingen (elk n=100) samen te nemen in een variabele met twee codes. Ook deze keuze kwam voort uit de sterke gelijkenissen tussen de twee, en bekwam een variabele met de codes 'federale verkiezingen' (48,8%, n=190) en 'lokale verkiezingen' (51,2%, n=200). Om de intracodeurbetrouwbaarheid van de toegekende codes na te gaan, werden 40 van de 390 kandidaturen (10,3%) opnieuw gecodeerd. De betrouwbaarheid, uitgedrukt in Cohen's Kappa, ligt voor elke gebruikte variabele tussen 0.643 en 1 (Krippendorff, 2004). De variabele 'stemming' toonde een negatieve Kappa-waarde, maar werd om deze reden uit de analyses geweerd. De bekomen data werden geanalyseerd met behulp van het statistische programma SPSS Statistics 25. Aangezien zo goed als alle variabelen nominaal waren, werd er voor de beschrijvende analyses gebruikgemaakt van frequentietabellen en voor alle andere analyses van kruistabellen met een Chi² (betrouwbaarheidsniveau 95%).

Resultaten

Numerieke representatie

Van de 390 kandidaturen die door de kranten besproken werden, hebben 135 betrekking op vrouwelijke (34,6%) en 255 op mannelijke politici (65,4%). In lijn met de literatuur rapporteert deze studie hiermee een duidelijke numerieke onderrepresentatie van vrouwelijke politici

(Aday & Devitt, 2001; Bystrom, 1999; Heldman et al., 2000; Hooghe et al., 2015; Kahn, 1994). Toch zijn de resultaten opvallend wanneer we rekening houden met het Belgische quotasysteem dat een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op kieslijsten garandeert. Een mogelijke verklaring voor het onevenwicht in berichtgeving is de grotere aanwezigheid van mannelijke lijsttrekkers en kopstukken, die van meer media-aandacht kunnen genieten. Deze assumptie wordt bevestigd in onze analyses, die een grotere aanwezigheid tonen van mannelijke (30,6%) dan van vrouwelijke politici (16,3%) voor meer belangrijke kandidaturen (lijsttrekker/-duwer, kandidaat-burgemeester/-premier) en een grotere aanwezigheid van vrouwelijke (83,7%) dan van mannelijke politici (69,4%) voor minder belangrijke kandidaturen (andere plaats lijst) ($\chi^2=9,456$, $p=0,002$). Significant meer kandidaturen met een belangrijke plaats op de lijst werden gevonden bij de lokale verkiezingen (35,5%) dan bij de federale verkiezingen (15,3%) ($\chi^2=20,928$, $p=0,000$). Hoewel niet significant ($\chi^2=0,812$, $p=0,368$), toont dit zich ook in de grotere berichtgeving over vrouwelijke politici bij de federale (36,8%) dan bij de lokale verkiezingen (32,5%). Positief is dat er zowel binnen de federale als lokale verkiezingen een stijging van het aantal vermelde vrouwelijke politici te merken valt doorheen de tijd. Zo steeg bij de federale verkiezingen het aantal van 32,6% in 2007 naar 41,1% in 2014, en bij de lokale verkiezingen van 26% in 2012 naar 39% in 2018.

Een analyse met betrekking tot de nieuwsbron toont aan hoe de kwaliteitskranten minder vaak berichten over vrouwelijke kandidaturen (25,6%) dan populaire kranten (35,6%), een samenhang die echter niet significant is ($\chi^2=1,542$, $p=0,214$). Wederom zou het soort kandidatuur een verklaring kunnen bieden, kwaliteitskranten rapporteren vaker over de belangrijkste kandidaturen (51,3%) (die minder vrouwelijke politici bevatten) dan de populaire kranten (22,8%) ($\chi^2=14,943$, $p=0,000$). Wanneer we ten slotte de invloed van het geslacht van de journalist willen nagaan, is het belangrijk de algemene geslachtsverdeling van de journalisten aan te halen. Bij het merendeel van de berichtgeving over kandidaturen was het geslacht van de journalist niet duidelijk (64,1%). Daarnaast werd de meeste berichtgeving gebracht door mannelijke journalisten (32,3%) en dan door vrouwelijke journalisten (3,6%). De analyse met betrekking tot de numerieke representatie toont aan hoe vrouwelijke journalisten minder vaak over vrouwelijke politici berichten (0%) dan mannelijke journalisten dat doen (29,4%). Het kleine sample aan vrouwelijke journalisten ($n=14$) maakt echter dat de 1e voorwaarde van het Chi² niet voldaan is, en dat we de samenhang van deze variabelen niet kunnen interpreteren.

TABEL 1. Numerieke representatie van politici (% totaal kandidaten, (n))

	Vrouw 34,6% (135)	Man 65,4% (255)	Totaal 100% (390)
Verkiezingen			
Federale verkiezingen	36,8% (70)	63,2% (120)	100% (190)
Lokale verkiezingen	32,5% (65)	67,5% (135)	100% (200)
Kranten			
Kwaliteitskranten	25,6% (10)	74,4% (29)	100% (39)
Populaire kranten	35,6% (125)	64,4% (226)	100% (351)

Gerelateerd aan de numerieke representatie, is de lengte van de nieuwsitems over mannelijke en vrouwelijke politici. Uit een kruistabel blijkt hoe zowel vrouwelijke als mannelijke politici het vaakst vertegenwoordigd worden in de categorie van de kortste artikels ($\leq 1/6^e$ pagina), een percentage dat hoger ligt voor vrouwelijke politici (64,4%) dan voor mannelijke politici (50,2%).

Alle andere lengtecategorieën kwamen vaker bij mannelijke politici voor. Het grootste verschil was hierbij te vinden voor de langste lengtecategorie ($\Rightarrow 1/2^e$ pagina), dat 7,1% mannelijke tegenover 0,7% vrouwelijke politici rapporteerde. Het verschil in itemlengte tussen mannelijke en vrouwelijke politici is significant ($\chi^2=11,914$, $p=0,018$). Met deze bevinding bevestigen we de aanwezigheid van een andere vorm van ongelijke numerieke representatie voor vrouwelijke politici, aanvullend op de bevindingen uit de literatuur.

Inhoudelijke representatie

Private sfeer

Onder verwijzingen naar de private sfeer interpreteerden we verwijzingen naar de maritale status, de moeder- of vaderrol en andere familieleden (cf. tabel 2). Bij 17,4% van alle politici werd minstens een dergelijke verwijzing gevonden en dit significant vaker bij vrouwelijke (28,1%) dan bij mannelijke politici (11,8%) ($\chi^2=16,458$, $p=0,000$). Dit ligt in lijn met de besproken literatuur, die benadrukte dat de aandacht voor de private sfeer het idee met zich kan meebrengen dat vrouwen niet in de politiek thuishoren (van Zoonen, 1998a; Wahl-Jorgensen & Ye, 2015). Significant grotere verwijzingen voor vrouwelijke politici waren zowel te vinden bij de maritale status ($\chi^2=9,078$, $p=0,003$) als bij de moeder- of vaderrol ($\chi^2=14,728$, $p=0,000$) (cf. tabel 2). Met betrekking tot de connotatie toonde deze moeder- of vaderrol zich nooit negatief, maar hoofdzakelijk neutraal (92,9%) en tweemaal positief (7,1%). Opmerkelijk is dat de twee positieve connotaties betrekking hadden op vrouwelijke politici, waarbij de moederrol telkens gepresenteerd werd als een nuttige competentie voor de uitoefening van een politiek mandaat. De stelling uit de literatuur dat er vaker in een negatieve wijze over de moederrol en een positieve wijze over de vaderrol bericht wordt, lijkt hier dus niet te kloppen (Muir, 2005). Echter kunnen we geen definitieve conclusie trekken, aangezien de voorwaarden van het Chi² niet voldaan zijn. Verder toont de analyse van de verwijzingen naar andere familieleden een ongeveer gelijk aantal verwijzingen bij mannelijke (7,5%) als bij vrouwelijke politici (7,4%) ($\chi^2=0,000$, $p=0,988$).

TABEL 2. Verwijzingen naar de private sfeer (% totaal vrouwelijke/mannelijke kandidaten, (n))

	Vrouw (135)	Man (255)	Totaal (390)
Vermelding private sfeer	28,1% (38)	11,8% (30)	17,4% (68)
Maritale status	12,6% (17)	4,3% (11)	7,2% (28)
Moeder-/vaderrol	14,1% (19)	3,5% (9)	7,2% (28)
Andere familieleden	7,4% (10)	7,5% (19)	7,4% (29)

Benoeming geslacht

De expliciete benoeming van geslacht omvat woordgebruik als 'man', 'vrouw', 'heer' en andere soortgelijke woorden. Bij 12,3% van alle politici werd een dergelijke verwijzing gevonden, ongeveer even vaak bij vrouwelijke (12,6%) als bij mannelijke politici (12,2%) ($\chi^2=0,016$, $p=0,901$). De stelling dat het geslacht van vrouwelijke politici vaker vermeld wordt, wordt hier dus niet bevestigd (Ross & Comrie, 2012). De kwalitatieve notering van de verwijzingen toont echter wel enkele verschillen. Het grote merendeel van de verwijzingen bij mannelijke politici (67,7%) werd gemaakt via samenvoegingen met het woord 'man' (bv. kopman, topman), tegenover slechts 1 bij een politica (5,9%) met de samenvoeging 'vrouw'. Veel van de

verwijzingen bij vrouwelijke politici plaatsten dan weer geslacht naar voren als een uniek gegeven (35,3%) door 'vrouwelijke' voor woorden als kandidaat en lijsttrekker te plaatsen en door expliciet aan te geven dat een kandidaat de eerste vrouw voor iets is. Eenmaal (3,2%) werd ook een verwijzing gemaakt naar een 'mannelijke kandidaat'. Opvallend zijn verder 2 Engelstalige verwijzingen naar het geslacht van vrouwelijke politici in leidersposities, 'first lady' en 'leading lady'. Deze roepen associaties op met de Amerikaanse verkiezingen en resulteren in een meer populariserende en trivialiserende berichtgeving. Wegens de kleine samples was het echter niet mogelijk het Chi² te interpreteren en bijgevolg significante conclusies te trekken. Toch suggereren de bevindingen dat het geslacht van mannelijke politici als een meer neutraal gegeven wordt beschouwd, en het geslacht van vrouwelijke politici als een noemenswaardige nieuwigheid.

Uiterlijk en leeftijd

Slechts bij 6 politici (1,5%) werd naar het uiterlijk verwezen, waarvan 4 vrouwelijke (3%) en 2 mannelijke (0,8%). Concreet werd voor twee vrouwelijke politici een verwijzing gemaakt naar eerdere deelnames aan missverkiezingen (cf. Carlin & Winfrey, 2009), en werd telkens voor 1 man en 1 vrouw een verwijzing gemaakt naar de etniciteit van een politicus, alsook naar de uitstraling. De samples zijn echter te klein om het Chi² te kunnen interpreteren, en om in overeenstemming met de literatuur te kunnen stellen dat er bij vrouwelijke politici meer verwijzingen naar het uiterlijk worden gemaakt. Wel kunnen conclusies getrokken worden over de verwijzingen naar leeftijd, wat indirect een beeld geeft over het uiterlijk van een politicus. Onze studie toont zo dat leeftijd significant vaker vermeld wordt bij vrouwelijke (51,9%) dan bij mannelijke politici (38,8%) ($\chi^2=6,101$, $p=0,014$). Om na te gaan of er een verschil is in de leeftijdscategorie die het vaakst vermeld wordt, hebben we de metrische variabele 'leeftijd' omgezet in een ordinale variabele met 6 categorieën: =<25, 26-35, 36-45, 46-55, 56-65, =>66. Een kruistabel toont aan dat vrouwelijke politici hun leeftijd het vaakst benoemd wordt bij de drie jongste leeftijdscategorieën: =<25 (21,7%), 26-35 (26,1%) en 36-45 (20,3%). Mannelijke politici hun leeftijd wordt het vaakst benoemd bij de categorieën 26-35 (20,4%), 36-45 (17,3%) en 46-55 (22,4%). Deze samenhang is echter niet significant ($\chi^2=6,537$, $p=0,257$). Daarnaast moet de nuance gemaakt worden dat de gevestigde politieke klasse voornamelijk uit mannen van een oudere leeftijd bestaat, en er zich de laatste jaren steeds meer jonge vrouwen kandidaat stellen. Dat de grotere benoeming van vrouwelijke politici hun jeugdige leeftijd enkel aan deze jeugdigheid ligt, kunnen we dus niet stellen. Naast de numerieke vermelding van leeftijd onderzocht deze studie ook impliciete verwijzingen naar leeftijd, zoals 'jonge' en 'oude'. Significant meer van dit soort verwijzingen werd gevonden bij vrouwelijke (16,3%) dan bij mannelijke politici (5,9%) ($\chi^2=11,148$, $p=0,001$). De nieuwe kwantitatieve variabele op basis van de kwalitatief genoteerde verwijzingen toont een groter aantal verwijzingen naar 'jong' bij vrouwelijke (13,3%) dan bij mannelijke politici (4,7%). Ook verwijzingen als 'oud' waren vaker te vinden bij vrouwelijke (1,5%) dan bij mannelijke politici (0,4%). Kleine samples zorgden er echter voor dat het Chi² niet geïnterpreteerd kon worden. Wel suggereren deze bevindingen dat de jonge leeftijd van vrouwelijke politici als nieuwswaardiger wordt geacht.

Taalgebruik

Met taalgebruik onderzochten we verwijzingen naar politiek als een strijdveld, seksistisch taalgebruik en andere soorten taalgebruik. In totaal werd bij 15,5% van alle politici een of meerdere vormen van dit taalgebruik gevonden. Er werd meer verwezen naar politiek als een strijdveld bij mannelijke (5,5%) dan bij vrouwelijke politici (3%). Dit is niet verwonderlijk,

aangezien de literatuur stelde dat verwijzingen naar een strijdperk de mannelijke standaard van de politiek benadrukken (Gidengil & Everitt, 2003; Sreberny & van Zoonen, 2000; Wahl-Jorgenson & Ye, 2015). De samenhang toont zich echter niet significant ($\chi^2=1,281$, $p=0,258$). Verder werd er ook meer seksistisch taalgebruik gevonden bij mannelijke (1,6%) dan bij vrouwelijke politici (0,7%). Hoewel de voorwaarden van het Chi² niet voldaan zijn, is dit opvallend gezien de literatuur steeds een groter aandeel seksistisch taalgebruik rapporteerde bij vrouwelijke politici (Nilsen, 1977; Ross & Comrie, 2012). Enkele nuances zijn echter nodig. Zo werd er geen enkel ander soort taalgebruik gevonden dan dierlijke metaforen en verschillen deze Nederlandstalige metaforen sterk van de in de literatuur besproken Engelstalige metaforen (bv. 'wit konijn' als veelgebruikte politieke metafoor; de verwijzing naar een scoutstotem; enz.). In tegenstelling tot de Engelstalige metaforen, gaven deze Nederlandstalige metaforen geen opvallend seksistische impressie. Ten slotte was de categorie 'andere' significant vaker van toepassing bij vrouwelijke (17%) dan bij de mannelijke politici (7,1%) ($\chi^2=9,342$, $p=0,002$). Van alle categorieën waarin we deze kwalitatieve variabele kwantitatief hebben omgezet (nl. gebruik voornaam, gebruik bijnaam, taal met verwijzing familiale rol, opvallende taal m.b.t. geslacht, andere), werd er enkel voor de categorie over het gebruik van de voornaam een duidelijk verschil tussen mannelijke en vrouwelijke politici gevonden. Bij meer vrouwelijke (12,6%) dan mannelijke politici (2%) werd er naar de politicus verwezen door enkel het gebruik van de voornaam. Dit is een meer informele manier van aanspreken en geeft een minder professionele indruk van de politicus mee. Door de kleine samples konden we het Chi² echter niet interpreteren. Hierdoor is het al bij al moeilijk concrete conclusies te trekken met betrekking tot taalgebruik.

Politieke kwesties

Wat betreft de politieke kwesties zien we hoe er slechts bij 87 politici (22,3%) vermelding van wordt gemaakt, dit iets vaker bij mannelijke (23,5%) dan bij vrouwelijke politici (20%). Echter toont deze samenhang zich niet significant ($\chi^2=0,776$, $p=0,378$). De bevinding stemt hiermee niet helemaal overeen met eerdere bevindingen, die een grotere aandacht voor mannelijke politici hun kwesties rapporteerden (Aday & Devitt, 2001; Bystrom, 2006; Carlin & Winfrey, 2009). We identificeerden drie subdelen onder de noemer politieke kwesties: vrouwelijke, mannelijke en andere kwesties. De literatuur stelde namelijk hoe bij vrouwelijke politici de focus sterker gelegd wordt op vrouwelijke kwesties (gezondheid en onderwijs), en minder op mannelijke kwesties (economie en justitie) (Banwart et al., 2003). Deze bevindingen lijken te worden bevestigd, 75% van de verwijzingen naar vrouwelijke kwesties hadden betrekking op vrouwen tegenover slechts 16% van de verwijzingen naar mannelijke kwesties. Een belangrijke nuance is echter dat door de kleine samples de voorwaarden voor het Chi² niet voldaan zijn. Ook werd er niet alleen vaker vermelding gemaakt van vrouwelijke kwesties bij vrouwen, maar ook van mannelijke kwesties bij mannen (84%). Hierdoor lijkt de vermelding van stereotiep geslacht gerelateerde kwesties iets wat zich zowel bij vrouwen als bij mannen voordoet. Voor de vermelding van de andere soorten kwesties, hebben we de kwalitatieve variabele 'andere' omgezet naar een kwantitatieve variabele met 8 verschillende categorieën kwesties: mobiliteit en verkeer, jeugd, sport, milieu, sociale thema's (nl. armoede, sociale zekerheid), veiligheid, vele en andere. Uit een kruistabel met deze codes en het geslacht van de politicus blijkt dat mannelijke politici hun kwesties met betrekking tot sociale thema's (2,7%) veiligheid (2,4%) en mobiliteit en verkeer (2%) het vaakst besproken worden. Bij vrouwelijke politici zijn de meest besproken thema's jeugd (3%) en milieu (1,5%). Hoewel de voorwaarden voor het Chi² niet zijn voldaan, lopen ook deze bevindingen in lijn met een dichotome

genderverdeling. Zo zijn veiligheid en mobiliteit traditioneel mannelijke domeinen en zijn thema's als jeugd en milieu zachtere, stereotiep meer vrouwelijke domeinen.

Persoonlijkheidskenmerken

Aansluitend bij de vermelding van vrouwelijke en mannelijke politieke kwesties, is de vermelding van vrouwelijke en mannelijke persoonlijkheidskenmerken. De literatuur stelde namelijk dat 'vrouwelijke kenmerken' (bv. warmte, zorg, vriendelijkheid) in gelijke mate voorkomen bij mannelijke als bij vrouwelijke politici, maar dat deze voor vrouwelijke politici nadeliger zijn omwille van negatieve stereotypen gelinkt met vrouwelijkheid (Schneider & Bos, 2013). Ook stelde het dat vrouwelijke politici afgekeurd worden op de vertoning van 'mannelijke kenmerken' (bv. assertiviteit, strijdlust), terwijl mannelijke politici hier voordeel aan ondervinden (Banwart, 2010; Dimitrova & Geske, 2009). Hoewel deze studie een gelijke vertegenwoordiging van vrouwelijke kenmerken bij mannelijke (0,8%) en vrouwelijke politici (0,7%) bevestigt, ging geen van de vrouwelijke kenmerken gepaard met een negatieve connotatie. Voor 1 mannelijke politicus werd een positieve connotatie bij een vrouwelijk kenmerk gevonden (nl. zorg), maar alle andere kenmerken (zowel mannelijk als vrouwelijk) vertoonden een neutrale connotatie. Omwille van de kleine samples voor beide soorten kenmerken, kunnen we hier echter geen betekenisvolle conclusies uit trekken.

Persoonlijke en politieke info

Een laatste onderdeel heeft betrekking op de vermelding van persoonlijke en politieke info (cf. tabel 3). Bij 46,2% van alle politici werd persoonlijke info vermeld. Dit betreft info over de studies, niet-politieke job, werkstatus, hobby's en alle andere persoonlijke info (bv. vermelding beperking, voorzitterschap club, enz.). Bij nog een groter aandeel politici werd politieke info vermeld (66,9%), wat info betreft over de politieke ambten, politiek gerelateerde job, deelname aan eerdere verkiezingen en overige politiek gerelateerde activiteiten. Persoonlijke info werd iets vaker vermeld bij vrouwelijke (47,4%) dan bij mannelijke politici (45,5%) ($\chi^2=0,131$, $p=0,718$), terwijl politieke info vaker werd vermeld bij mannelijke (69%) dan bij vrouwelijke politici (63%) ($\chi^2=1,463$, $p=0,226$). Hoewel beide verschillen zich niet significant tonen, zijn ze interessant aangezien ze gelijklopen met het private-publieke sfeer onderscheid. De grotere vermelding van politieke info bij mannelijke politici legt namelijk een focus op het professionele leven, terwijl de grotere vermelding van persoonlijke info bij vrouwelijke politici een focus legt op het private leven. Ten slotte is het grote aandeel persoonlijke info opvallend, en een mogelijke bevestiging van van Zoonen (1998a) haar stelling over een grotere personalisering binnen de politiek.

TABEL 3. *Vermelding van persoonlijke en politieke info (% totaal vrouwelijke/mannelijke kandidaten, (n))*

	Vrouw (135)	Man (255)	Totaal (390)
Persoonlijke info	47,4% (64)	45,5% (116)	46,2% (180)
Politieke info	63% (85)	69% (176)	66,9% (261)

Vergelijking verkiezingen, nieuwsbronnen, geslacht journalist

Wanneer we al deze bevindingen met betrekking tot de inhoudelijke representatie vergelijken voor de onderzochte verkiezingen, nieuwsbronnen en het geslacht van de auteur, zien we voornamelijk verschillen tussen de federale en lokale verkiezingen. Zo werd er bij politici voor de lokale verkiezingen in vergelijking met de federale verkiezingen vaker verwezen naar het geslacht (17% vs. 7,2%) ($\chi^2=8,375$, $p=0,004$), de politieke kwesties (28% vs. 16,3%) ($\chi^2=7,675$, $p=0,006$) en de persoonlijke info (56,5% vs. 35,3%) ($\chi^2=17,682$, $p=0,000$). Bij politici voor de federale verkiezingen werd er dan weer vaker over politieke info gerapporteerd (81,1% vs. 53,5% lokale) ($\chi^2= 33,415$, $p=0,000$). Een mogelijke verklaring voor de grotere aandacht voor politieke kwesties bij de lokale verkiezingen, alsook de aandacht voor geslacht en persoonlijke info ligt in het feit dat politici die deelnemen aan de lokale verkiezingen minder gekend zijn. Dit zorgt voor een nood aan meer achtergrondinfo. Politici die deelnemen aan de federale verkiezingen zijn gekender en hebben ook gewoonlijk reeds een meer uitgebreide politieke carrière achter de rug, wat het groter aandeel politieke info verklaart. Verder werd er eenmaal een verschil gevonden tussen de nieuwsbronnen, waarbij bij populaire kranten de leeftijd van de politicus vaker vermeld werd (46,4%) dan bij kwaliteitskranten (15,4%) ($\chi^2=13,785$, $p=0,000$). Een mogelijke verklaring hiervoor ligt in de aard van de populaire kranten en de (in dit onderzoek) bijhorende relatie met regionaal nieuws, die zorgen voor een meer toegankelijke en populariserende berichtgeving. Ten slotte kunnen we over de invloed van het geslacht van de journalist(e) geen conclusies trekken, aangezien vrouwelijke journalisten in dit onderzoek sterk ondergerepresenteerd waren ($n=14$). Dit leidde ertoe dat de voorwaarden voor het Chi² bij geen enkele analyse voldaan waren.

Discussie en conclusie

Dit artikel behandelde de numerieke en inhoudelijke representatie van Vlaamse vrouwelijke en mannelijke politici in krantenberichtgeving aan de hand van een kwantitatieve inhoudsanalyse. Het focuste op nieuw aangekondigde kandidaturen op de Vlaamse kieslijsten van de Belgische federale verkiezingen van 2007 en 2014, en de lokale verkiezingen van 2012 en 2018. In overeenstemming met eerder onderzoek leggen de analyses een ongelijke representatie bloot van vrouwelijke politici ten opzichte van mannelijke politici. Numeriek komen mannelijke politici bijna dubbel zo vaak aan bod en zijn de artikels over vrouwelijke politici korter in lengte. Dergelijke overrepresentatie van mannelijke politici is opvallend in de context van Belgische genderquota, die een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op kieslijsten garanderen. Een deel van de verklaring hiervoor toont deze studie in het groter aandeel van mannelijke politici bij belangrijke kandidaturen, zoals lijsttrekker en -duwer. Deze kandidaturen worden als nieuwswaardiger geacht omwille van hun grotere verkiesbaarheid, en ontvangen hierdoor meer berichtgeving. Met betrekking tot de inhoudelijke representatie rapporteert dit onderzoek een groter aantal verwijzingen naar de private sfeer en de leeftijd bij vrouwelijke politici in vergelijking met mannelijke politici. Specifiek worden zowel de maritale status als de moederrol van vrouwelijke politici vaker vermeld. Deze verschillen stemmen overeen met de bevindingen uit eerder onderzoek en benadrukken de dichotomie tussen vrouw en man, en tussen private en publieke sfeer. Hiertegenover zijn enkele bevindingen verschillend van eerder onderzoek. Zo wordt het geslacht bij vrouwelijke en mannelijke politici ongeveer even vaak benoemd, al is een belangrijke nuance dat de verwijzingen bij mannelijke politici neutraler zijn (bv. 'kopman' vs. 'vrouwelijke kandidate'). Verder zijn er geen opvallende verschillen met betrekking tot het taalgebruik en zijn er in

tegenstelling tot andere studies zeer weinig verwijzingen gevonden naar uiterlijk, vrouwelijke of mannelijke politieke kwesties en persoonlijkheidskenmerken. Een mogelijke verklaring hiervoor kan te vinden zijn bij het grote aandeel van Amerikaanse studies naar de representatie van vrouwelijke politici. Het mediasysteem in de Verenigde Staten behoort tot het liberale model, dat in vergelijking met het Belgische mediasysteem gekenmerkt wordt door een grotere mate van commercialisering en personalisering (Hallin & Mancini, 2004). Het zou de reden kunnen zijn van het beperkte voorkomen van referenties naar uiterlijk en persoonlijkheidskenmerken in de onderzochte Vlaamse berichtgeving.

Met deze resultaten toont dit onderzoek aan dat er ook in Vlaanderen sprake is van een numeriek en inhoudelijk ongelijke representatie in het nadeel van vrouwelijke politici. Ondanks het beperkte voorkomen van bepaalde tendensen, illustreert dit onderzoek dat de bevooroordeelde nieuwsberichtgeving over vrouwelijke politici een aanhoudende trend is. Reeds in 1994 rapporteerde grondlegger Kahn haar negatieve bevindingen over de representatie van vrouwelijke politici in het nieuws, en 24 jaar na datum zijn de meeste trends nog steeds aanwezig. Hoewel de representatie van vrouwen en vrouwelijke politici een zekere verbetering gekend heeft doorheen de jaren, tonen studies aan dat deze verbetering steeds trager gaat en zelfs lijkt te stagneren (GMMP, 1995, 2000, 2005, 2010, 2015; Hooghe et al., 2015; Shor et al., 2014). Dit onderzoek gaat niet ver genoeg terug in de tijd om deze tendensen te bevestigen, maar illustreert wel dat de numerieke representatie van vrouwelijke politici de laatste jaren nog steeds stijgende was in Vlaanderen. Bij de lokale verkiezingen (2012, 2018) steeg het numerieke voorkomen van berichtgeving over nieuwe vrouwelijke kandidaturen met 13% over een periode van 6 jaar tijd. Toch had ook in 2018 slechts 2/5^e van de berichtgeving over nieuwe kandidaturen betrekking op vrouwelijke politici. Dit schetst een pessimistisch beeld, aangezien de ongelijke representatie van vrouwelijke politici een negatieve invloed heeft op het stemgedrag van kiezers en de wil van vrouwen om zelf in de politiek te treden. Een ongelijke representatie heeft hiermee invloed op hoe regeringen eruitzien en op wat voor beleid er gevoerd wordt. Deze belangrijke context maakt dat nieuwsorganisaties zich bewuster moeten worden van de verschillen in representatie en daarbij horende gevolgen.

Aanvullend toont dit onderzoek aan dat het relevant is om de aandacht te vestigen op meerdere verkiezingen en nieuwsbronnen, aangezien er zich tussen dezen verschillen in representatie kunnen voordoen. Dit onderzoek vond voornamelijk bewijs voor verschillen tussen verkiezingen, namelijk de federale en lokale verkiezingen. Zo wordt bij de lokale verkiezingen vaker verwezen naar het geslacht, de politieke kwesties en de persoonlijke info van politici. Een verklaring hiervoor ligt in het feit dat politici die deelnemen aan de lokale verkiezingen minder gekend zijn, wat zorgt voor een grotere nood aan toegankelijke info. Met betrekking tot de nieuwsbronnen toont dit onderzoek dat de leeftijd van politici vaker vermeld wordt bij populaire kranten dan bij kwaliteitskranten. Omwille van de sterke samenhang van de populaire kranten met regionaal nieuws en de kwaliteitskranten met nationaal nieuws, zegt dit ook iets over een verschil in representatie wat betreft het nieuwsbereik. Wat dit onderzoek echter niet kon bewijzen, is een verschil in representatie naargelang het geslacht van de journalist(e). Aangezien het geslacht beperkt af te leiden was uit de artikels, bekwam dit onderzoek een te klein aantal journalisten om betekenisvolle conclusies te kunnen trekken.

Deze studie vormt een bijdrage aan bestaand onderzoek binnen de feministische mediastudies door de focus op Vlaanderen. De afwezigheid van aandacht voor de inhoudelijke representatie van vrouwelijke politici vormde een lacune binnen Vlaams onderzoek, alsook het gebrek aan aandacht voor hun representatie tijdens verkiezingsperiodes. Dit onderzoek vormt

daarom een eerste basis voor breder onderzoek naar beide onderwerpen binnen Vlaanderen en België. Daarnaast stelt deze studie ook een nieuwe focus van onderzoek naar voren binnen het bestaande onderzoeksveld. Door enkel artikels over nieuw aangekondigde kandidaturen te bestuderen, maakten we in tegenstelling tot eerdere studies een specifieke afbakening in het soort van berichtgeving. Vergelijkbaar onderzoek naar zowel de inhoudelijke als numerieke representatie binnen verkiezingsperiodes focuste zich ofwel op al het verkiezingsnieuws over enkele kandidaten (d.m.v. casestudies), ofwel op al het verkiezingsnieuws over alle kandidaten gedurende een kortere periode (bv. 1 maand). De afbakening naar nieuwe kandidaturen is nuttig voor onderzoeken die zowel de inhoudelijke als numerieke representatie van politieke kandidaten over een langere periode willen bestuderen.

Ten slotte kunnen enkele bedenkingen en suggesties aangehaald worden bij dit onderzoek. Zo nam het alle kandidaturen mee die voldeden aan de voorwaarden van de dataverzameling (cf. supra). Hieruit volgt dat artikels met uiteenlopende focus werden opgenomen. Zo waren er artikels met een korte, neutrale bespreking van de kandidaat in hooguit 4 zinnen, maar ook langere artikels met diepe politieke analyses of een focus op een bepaald aspect van de kandidaat. Onder de noemer 'artikels over nieuwe kandidaturen' kunnen dus heel wat soorten geplaatst worden. Een interessante toevoeging aan deze studie zou zijn om na te gaan of er zich verschillen in representatie voordoen naargelang het soort van artikel. Een andere interessante toevoeging zou het gebruik van een groter sample artikels over kandidaturen zijn. Deze studie focuste zich op 390 nieuwsstukken over kandidaturen, waarbij er zeer weinig verwijzingen werden gevonden naar het uiterlijk, vrouwelijke of mannelijke politieke kwesties en persoonlijkheidskenmerken. Ook het geslacht van de journalist(e) was in het merendeel van de artikels onduidelijk. Een groter sample kan meer mogelijkheden bieden tot betekenisvolle conclusies. Verder onderzochten we met dit onderzoek enkel fysieke kranten binnen Vlaanderen. Aangezien het meeste onderzoek naar de representatie van vrouwelijke politici betrekking heeft op kranten en televisienieuws, zou het interessant zijn verder in te gaan op de representatie op onlinenieuwssites. Ten slotte moet een bedenking worden gemaakt met betrekking tot het dominante gebruik van kwantitatieve inhoudsanalyses in studies naar de representatie van vrouwelijke politici. Hoewel kwantitatieve inhoudsanalyses de nodige basis vormen om te achterhalen of een ongelijke representatie aanwezig is, is er tot dusver zelden dieper ingegaan op deze analyses. Zo zou verder onderzoek kunnen focussen op de oorzaken van bevooroordeelde representaties. Bestaand onderzoek met betrekking tot Vietnamese journalisten heeft reeds aangetoond dat het denken volgens genderstereotypen een invloed uitoefent op de berichtgeving over politieke leiders (Vu, Duong, Barnett & Lee, 2017). Genderstereotypen zorgden ervoor dat Vietnamese journalisten informatie over de private sfeer en het uiterlijk van vrouwelijke leiders als belangrijker achtten dan diezelfde informatie over mannelijke leiders. De studie van Vu et al. (2017) is echter de enige gekende studie die de redenen voor een ongelijke representatie van vrouwelijke politici naging. Bijkomende interviews met journalisten in landen met een ander mediasysteem en politiek systeem, zouden hierdoor een waardevolle bijdrage kunnen vormen.

Literatuurlijst

- Aday, S. & Devitt, J. (2001). Style over substance: newspaper coverage of Elizabeth Dole's presidential bid. *The Harvard International Journal of Press/Politics*, 6(2), 52-73.
- Adcock, C. (2010). The politician, the wife, the citizen, and her newspaper. *Feminist Media Studies*, 10(2), 135-159.
- Atkeson, L.R. (2003). Not all cues are created equal: the conditional impact of female candidates on political engagement. *Journal of Politics*, 65(4), 1040-1061.
- Atkeson, L.R. & Krebs, T.B. (2008). Press coverage of mayoral candidates: the role of gender in news reporting and campaign issue. *Political Research Quarterly*, 61(2), 239-52.
- Baird, J. (2004). *Media tarts: how the Australian press frames female politicians*. Melbourne: Scribe Publications.
- Banwart, M.C. (2010). Gender and candidate communication: effects of stereotypes in the 2008 election. *American Behavioral Scientist*, 54(3), 265-283.
- Banwart, M.C., Bystrom, D.G. & Robertson, T.A. (2003). From the primary to the general election: a comparative analysis of candidate media coverage in mixed-gender 2000 races for governor and U.S. Senate. *American Behavioral Scientist*, 46(5), 658-676.
- Bernstein, A. (2002). Is it time for a victory lap? Changes in the media coverage of women in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 37(4), 415-428.
- Braden, M. (1996). *Women, politicians and the media*. Lexington: University of Kentucky Press.
- Bystrom, D. (1999, november). *Why Not a woman? Reactions to the presidential candidacy of Elizabeth Dole*. Paper gepresenteerd voor de National Communication Association convention, Chicago.
- Bystrom, D. (2006). Advertising, web sites, and media coverage: gender and communication along the campaign trail. In S.J. Carroll & R.L. Fox (Eds.), *Gender and elections: shaping the future of American politics* (pp. 169-188). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bystrom, D.G., Banwart, M.C., Kaid, L.L. & Robertson, T.A. (2004). *Gender and candidate communication: VideoStyle, WebStyle, NewsStyle*. New York: Routledge.
- Bystrom, D.G., Robertson, T.A. & Banwart, M.C. (2001). Framing the fight: an analysis of media coverage of female and male candidates in primary races for governor and U.S. Senate in 2000. *American Behavioral Scientist*, 44(12), 1999-2013.
- Campbell, D.E. & Wolbrecht, C. (2006). See Jane run: women politicians as role models for adolescents. *The Journal of Politics*, 68(2), 233-247.
- Carlin, D.B. & Winfrey, K.L. (2009). Have you come a long way, baby? Hillary Clinton, Sarah Palin, and sexism in 2008 campaign coverage. *Communication Studies*, 60(4), 326-343.
- Couldry, N. (2000). *The place of media power: pilgrims and witnesses of the media age*. Londen: Routledge.
- Curnalia, R.M.L. & Mermer, D.L. (2014). The "Ice Queen" melted and it won her the primary: evidence of gender stereotypes and the double bind in news frames of Hillary Clinton's "emotional moment". *Qualitative Research Reports in Communication*, 15(1), 26-32.
- Davis, J. (1982). Sexist bias in eight newspapers. *Journalism Quarterly*, 59(3), 456-460.
- De Standaard (2014, 11 oktober). 'Minister van Volksgezondheid met obesitas is niet geloofwaardig'. Geraadpleegd op 18 februari 2017 op het World Wide Web: http://www.standaard.be/cnt/dmf20141011_01315880

- Devitt, J. (1999). *Framing gender on the campaign trail: women's executive leadership and the press*. Washington, DC: The Women's Leadership Fund.
- Devitt, J. (2002). Framing gender on the campaign trail: female gubernatorial candidates and the press. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 79(1), 445-463.
- De Vuyst, S., Vertoont, S. & Van Bauwel, S. (2015). *Global media monitoring project 2015: national report Belgium (Flanders)*. Geraadpleegd op 11 maart 2017 op het World Wide Web: http://cdn.agilitycms.com/who-makes-the-news/Imported/reports_2015/national/Belgium-Flanders.pdf
- Dimitrova, D.V. & Geske, E. (2009, mei). *To cry or not to cry: media framing of Hillary Clinton in the wake of the New Hampshire primary*. Paper gepresenteerd voor de jaarlijkse samenkomst van de International Communication Association, Chicago.
- Fox, R.L. (1997). *Gender dynamics in congressional elections*. Thousand Oaks, C.A.: Sage Publications.
- Gallagher, M. (2001). *Gender setting: new agendas for media monitoring and advocacy*. Londen: Zed Books.
- Garcia-Blanco, I. & Wahl-Jorgensen, K. (2012). The discursive construction of women politicians in the European press. *Feminist Media Studies*, 12(3), 422-441.
- George, C., Hartley, A. & Paris, J. (2001). The representation of female athletes in textual and visual media. *Corporate Communications: An International Journal*, 6(2), 94-101.
- Gidengil, E. & Everitt, J. (2000). Filtering the female: television news coverage of the 1993 Canadian leaders' debates. *Women and Politics*, 21(4), 105-31.
- Gidengil, E. & Everitt, J. (2003). Talking tough: gender and reported speech in campaign news coverage. *Political Communication*, 20, 203-232.
- GMMP (Global Media Monitoring Project) (1995). *Who makes the news? Global Media Monitoring Project 1995*. Londen: World Association for Christian Communication.
- GMMP (Global Media Monitoring Project) (2000). *Who makes the news? Global Media Monitoring Project 2000*. Londen: World Association for Christian Communication.
- GMMP (Global Media Monitoring Project) (2005). *Who makes the news? Global Media Monitoring Project 2005*. Londen: World Association for Christian Communication.
- GMMP (Global Media Monitoring Project) (2010). *Who makes the news? Global Media Monitoring Project 2010*. Londen: World Association for Christian Communication.
- GMMP (Global Media Monitoring Project) (2015). *Who makes the news? Global Media Monitoring Project 2015*. Londen: World Association for Christian Communication.
- Goldenberg, E.N. & Traugott, M.W. (1987). Mass media effects in recognizing and rating candidates in U.S. senate elections. In J. Vermeer (Ed.), *Campaigns in the news: mass media and congressional elections*. New York: Greenwood Press.
- Grandy, K. (2010). Busy bee, tough mom, farmer's daughter: the Canadian business press portrayal of Annette Verschuren. *Canadian Journal of Communication*, 35(1), 49-62.
- Hallin, D.C. & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems: three models of media and politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hansen, A. (2009). *Mass communication research methods*. Thousand Oaks, C.A.: SAGE Publications.
- Hansen, S.B. (1997). Talking about politics: gender and contextual effects on political proselytizing. *Journal of Politics*, 59(1), 73-103.
- Heldman, C., Carroll, S.J. & Olson, S. (2000, augustus). *Gender differences in print media coverage of presidential candidates: Elizabeth Dole's bid for the Republican nomination*. Paper gepresenteerd voor de American Political Science Association annual meeting, Washington D.C.

- Heldman, C., Carroll, S.J. & Olson, S. (2005). "She brought only a skirt": print media coverage of Elizabeth Dole's bid for the Republican presidential nomination. *Political Communication*, 22(3), 313-335.
- Hooghe, M., Jacobs, L. & Claes, E. (2015). Enduring gender bias in reporting on political elite positions: media coverage of female MPs in Belgian news broadcasts (2003-2011). *The International Journal of Press/Politics*, 20(4), 395-414.
- Huddy, L. & Terkildsen, N. (1993). Gender stereotypes and the perception of male and female candidates. *American Journal of Political Science*, 37(1), 119-147.
- Humprecht, E. & Esser, F. (2017). A glass ceiling in the online age? Explaining the underrepresentation of women in online political news. *European Journal of Communication*, 32(5), 439-456.
- Jacobson, G.C. (1987). *The politics of congressional elections*. Boston: Little, Brown.
- Jamieson, K.H. (1995). *Beyond the double bind: women and leadership*. New York: Oxford University Press.
- Kahn, K.F. (1992). Does being male help? An investigation of the effects of candidate gender and campaign coverage on evaluations of U.S. Senate candidates. *The Journal of Politics*, 54(2), 497-517.
- Kahn, K.F. (1994a). The distorted mirror: press coverage of women candidates for statewide office. *The Journal of Politics*, 56(1), 154-173.
- Kahn, K.F. (1994b). Does gender make a difference? An experimental examination of sex stereotypes and press patterns in statewide campaigns. *American Journal of Political Science*, 38(1), 162-195.
- Kahn, K.F. & Goldenberg, E.N. (1991) Women candidates in the news: an examination of gender differences in U.S. Senate campaign coverage. *Public Opinion Quarterly*, 55(2), 180-199.
- Koch, J. (1997). Candidate gender and women's psychological engagement in politics. *American Politics Quarterly*, 25(1), 118-133.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: an introduction to its methodology* (2nd ed.). Thousand Oaks, C.A.: Sage.
- Lavie, A. & Lehman-Wilzig, S. (2003). Whose news? Does gender determine the editorial product? *European Journal of Communication*, 18(1), 5-29.
- Len-Ríos, M.E., Rodgers, S., Thorson, E. & Yoon, D. (2005). Representation of women in news and photos: comparing content to perceptions. *Journal of Communication*, 55(1), 152-168.
- Lühiste, M. & Banducci, S. (2016). Invisible women? Comparing candidates' news coverage in Europe. *Politics & Gender*, 12(2), 223-253.
- Meeks, L. (2012). Is she 'man enough'? Women candidates, executive political offices, and news coverage. *Journal of Communication*, 62(1), 175-193.
- Meier, P. (2012). From laggard to leader: explaining the Belgian gender quotas and parity clause. *West European Politics*, 53(2), 362-79.
- Mendes, K. & Carter, C. (2008). Feminist and gender media studies: a critical overview. *Sociology Compass*, 2(6), 1701-1718.
- Muir, K. (2005). Political cares: gendered reporting of work and family issues in relation to Australian politicians. *Australian Feminist Studies*, 20(46), 77-90.
- Nilsen, A.P. (1977). Sexism as shown through the English vocabulary. In A.P. Nilsen, H. Bosmagian, H.L. Gershuny & J.P. Stanley (Eds.), *Sexism and language* (pp. 27-42). Urbana, IL: National Council of Teachers of English.
- Norris, P. (1997). *Women, media and politics*. New York: Oxford University Press.

- Poutanen, S., Kovalainen, A. & Jännäri, J. (2016). Construction of the female global top manager in The Economist. *International Journal of Media & Cultural Politics*, 12(2), 193-212.
- Robertson, T., Conley, A., Scymcznska, K. & Thompson, A. (2002). Gender and the media: an investigation of gender, media, and politics in the 2000 election. *New Jersey Journal of Communication*, 10(1), 104-117.
- Rodgers, S. & Thorson, E. (2003). A socialization perspective on male and female reporting. *Journal of Communication*, 53(4), 658-675.
- Rodgers, S., Thorson, E. & Antecol, M. (2001). "Reality" in the St. Louis Post-Dispatch. *Newspaper Research Journal*, 21(3), 51-68.
- Ross, K. & Comrie M. (2012). The rules of the (leadership) game: gender, politics and news. *Journalism Studies*, 13(8), 969-984.
- Ross, K., Evans, E., Harrison, L., Shears, M. & Wadia, K. (2013). The gender of news and news of gender: a study of sex, politics, and press coverage of the 2010 British General Election. *The International Journal of Press/ Politics*, 18(1), 3-20.
- Schneider, M.C. & Bos, A.L. (2013). Measuring stereotypes of female politicians. *Political Psychology*, 35(2), 245-266.
- Shor, E., van de Rijt, A., Ward, C., Blank-Gomel, A. & Skiena, S. (2014). Time trends in printed news coverage of female subjects, 1880-2008. *Journalism Studies*, 15(6), 759-773.
- Smith, K.B. (1997). When all's fair: signs of parity in media coverage of female candidates. *Political Communication*, 14(1), 71-82.
- Sreberny, A. & van Zoonen, L. (Eds.) (2000). *Gender, politics and communication*. Cresskill, N.J.: Hampton Press.
- Storey, J. (2015). *Cultural theory and popular culture: an introduction (7th ed.)*. London & New York: Routledge.
- Sutton, L.A. (1995). Bitches and skanky hobags. In K. Hall & M. Bucholtz (Eds.), *Gender articulated: Language and the socially constructed self* (pp. 279-296). New York: Routledge.
- Tuchman, G. (1979). Women's depiction by the mass media. *Signs*, 4(3), 528-542.
- Turk, J.V. (1987). Sex-role stereotyping in writing the news. *Journalism Quarterly*, 64(2/3), 613-617.
- van Zoonen, L. (1988). 'Rethinking women and the news. *European Journal of Communication*, 3(1), 35-53.
- van Zoonen, L. (1998a). "Finally, I have my mother back". Politicians and their families in popular culture. *The International Journal of Press/Politics*, 3(1), 48-64.
- van Zoonen, L. (1998b). One of the girls? The changing gender of journalism. In C. Carter, G. Branston & S. Allen (Eds.), *News, gender and power* (pp. 33-46). London: Routledge.
- Vos, D. (2013). The vertical glass ceiling: explaining female politicians' underrepresentation in television news. *Communications*, 38(4), 389-410.
- Vu, H.T., Duong, H.T., Barnett, B. & Lee, T.T. (2017). A role (in)congruity study on Vietnamese journalists' perception of female and male leadership. *Asian Journal of Communication*, 27(6), 648-664.
- Wahl-Jorgensen, K. & Ye, W. (2015). Gender and politics. In K. Barnhurst (Ed.), *The International Encyclopedia of Political Communication*. London/New York: Palgrave MacMillan.
- Walsh, C. (2001). *Gender and discourse: language and power in politics, the church and organisations*. Pearson Education: Harlow.

- Wasburn, P.C. & Wasburn, M.H. (2011). Media coverage of women in politics: the curious case of Sarah Palin. *Media, Culture & Society*, 33(7), 1027-1041.
- Zoch, L.M. & Turk, J.V. (1998). Women making news: gender as a variable in source selection and use. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 75(4), 762-775.